

29.4.2022

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain uudistamistyöryhmän 11. kokous

Aika 28.4.2022 klo 13.30-15.30

Paikka Teams

Osallistujat Juho Martikainen, ~~Katriina Paakkanen, Riitta Marttila~~, Niina Huotari, ~~Elise Luovula~~, Sakari Haataja, Jaakko Haaparanta, Tero Pitkänen, Mari Männistö, Konsta Arvelin, Antti Sundberg, Inka Grönqvist, Niina Kallio-Nordlund, ~~Heini Färkkilä, Riitta Haapasaari~~

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.30.

2 Tietojärjestelmähankkeen tilanne

Esiteltiin tietojärjestelmähankkeen etenemistä.

Hankkeen kilpailutuksen valmistelussa on käynnissä toinen ns. vuoropuhelukierros mahdollisten toimittajien kanssa teknisistä toteuttamismahdollisuuksista. Varsinainen kilpailutus on tarkoitus aloittaa ennen juhannusta.

3 Sakon muuntorangaistus - linjaukset

Keskusteltiin siitä, miltä osin aiemmissa selvityksissä esitettyjä muutoksia muuntorangaistusmenettelyyn edistetään työryhmässä.

Sakon maksamisen edistäminen

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Puheenjohtaja totesi, että aiemmin on ehdotettu selvittäväksi Oikeusrekisterikeskuksen ja ulosoton roolin lisäämistä sakotettujen tilanteen selvittämisessä.

Keskustelussa todettiin, että yksittäisten sakotettujen tavoittelemisen ei ole tarkoituksenmukaista. Käytännössä tällaiset toimenpiteet tarkoittaisivat yhtä uutta lisävaihetta menettelyyn ja on epäselvää, parantaisiko se maksamista.

Todettiin, että maksuvelvollisille lähetettäviin maksuasiakirjoissa ja kehoituksissa voitaisiin selvästi kertoa muuntouhasta kaikissa vaiheissa. Tämä voisi lisätä maksuvelvollisten tietoisuutta muuntouhasta ja aikaistaa maksuja.

Keskusteltiin siitä, voisiko Rikosseuraamuslaitos selvittää laajemmin muita seuraamuksia suorittavien maksutilannetta. Tässä ongelmana on se, että kyse on vielä maksettavissa olevasta sakosta. Lähtökohtana voidaan pitää sitä, että jos tuomittu itse tuo tällaisen asian esiin, sitä voidaan osana rangaistusajan suunnittelua selvittää. Kuitenkaan kattavaa kaikkien sakkojen maksutilanteen selvittämistä viranomaisaloitteisesti ei pidetty perusteltuna. Keskustelussa korostettiin tietojärjestelmäyhteyden tarpeellisuutta tässä.

Keskusteltiin mahdollisuudesta pidentää haastamisen ja muuntokäsittelyn välistä aikaa. Nykyinen 1 kuukausi on monille sakotetuille lyhyt sakkosumman keräämiseksi. Sovittiin, että tarkastellaan asiaa tarkemmin pykälätarkastelun yhteydessä.

Muuntorangaistusvaatimuksesta luopuminen

Puheenjohtaja kertoi, että aiemmin on käyty keskustelua muuntorangaistusvaatimuksesta luopumisen laajentamisesta ja toimivallan siirtämisestä Oikeusrekisterikeskukselle.

Todettiin, että koska muuntorangaistuksessa on kyse periaatteellisesti merkittävästä asiasta, eli ehdottoman vankeusrangaistuksen määräämi-

sestä, luopumismahdollisuus on perustelluinta säilyttää syyttäjän ja tuomioistuimen toimivallassa. Perusteita laajentaa nykyisiä luopumissäännöksiä ei havaittu.

Käytännössä nykyisiä luopumis/tuomitsematta jättämissäännöksiä sovelletaan varsin vähän. Keskustelussa todettiin, että luopumista ns. konkurssiperusteella voisi olla mahdollista lisätä. Tämä voisi onnistua syyttäjien toiminnan ohjauksen kautta. Edellytyksenä on kuitenkin se, että muuntoasiaa käsittelevällä syyttäjällä on helposti saatavilla tieto sakotetun muista rangaistuksista. Tämä edellyttää tietojärjestelmien toimivuutta.

Kirjallinen muuntomenettely ja ORK:n puhevalta

Puheenjohtaja kertoi, että aiemmin on ehdotettu selvitettäväksi muuntoasian puhevallan siirtämistä ORK:lle ja siirtymistä kirjalliseen menettelyyn.

Keskustelussa todettiin, että koska kyseessä on ehdottoman vankeusrangaistuksen määrääminen, puhevalta on luontevinta säilyttää syyttäjällä. Asian periaatteellinen merkitys puoltaa myös suullista käsittelyä.

Käytännössä myös kirjalliseen menettelyyn tarvittavan suostumuksen saaminen olisi epävarmaa eikä ORK:lla ole mahdollisuutta hoitaa suullisia käsittelyjä.

Keskustelussa ehdotettiin, että voisiko harkita muuntorangaistuksen määräämistä jo varsinaisessa sakkotuomiossa. Todettiin, että tätäkin on aiemmin selvitetty ja ehdotukseen liittyy monenlaisia ongelmia.

Todettiin, että perusteita tuomioistuinkäsittelyä koskevien säännösten muutoksille ei ole. Tässäkin asiassa kuitenkin olisi tärkeää, että tietojärjestelmien automatisointi paranisi. Esimerkiksi muuntorangaistuksen pituuden laskeminen pitäisi automatisoida.

Muuntorangaistuksen täytäntöönpano

Puheenjohtaja kertoi aiemmin selvitetystä mahdollisuudesta pudottaa ulosotto pois täytäntöönpanovaiheesta. ORK ja Rikosseuraamuslaitos

huolehtisivat siten täytäntöönpanosta. Aiemmin ehdotus on kaatunut erityisesti siihen, että Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmät eivät mahdollista suuren asiamäärän automaattista käsittelyä.

Keskustelussa todettiin, että olisi tarkoituksenmukaista siirtyä menettelyyn, jossa ORK ja Rise huolehtivat täytäntöönpanosta. Tämä edellyttää kuitenkin tietojärjestelmien integraatiota ja merkittävää automaatiota. Hyötynä muutoksesta olisi se, että Rikosseuraamuslaitos pystyisi nykyistä hallitummin valmistelemaan muuntorangaistusten täytäntöönpanoa.

Sovittiin, että selvitetään, mitä tietojärjestelmätoteutusta tämä edellyttäisi ja mitä se maksaisi. Tämän jälkeen tarkastellaan yksityiskohtaisemmin säännösten muutoksia.

Uhkasakkojen muuntokelpoisuus

Puheenjohtaja totesi, että uhkasakkojen muuntokelpoisuus on periaatteellisesti ongelmallinen, koska kyse ei ole lainkaan rikosoikeudellisesta rangaistuksesta. Tästä näkökulmasta muuntokelpoisuudesta olisi perusteltua luopua.

Keskustelussa ehdotukseen suhtauduttiin kriittisesti. Ulosoton ja tuomioistuinten näkökulmasta ns. prosessiuhkasakkojen muuntamisesta luopumista pidettiin riskinä prosessin tehokkuudelle.

Yhtenä ongelmana tuotiin esille sanktioiden kumuloituminen, jos samasta asiasta tuomitaan sakkorangaistus ja istunnoista poissaolojen vuoksi myös uhkasakkoja. Tällöin uhkasakot ovat usein rahamääräisesti suurempia kuin varsinainen rangaistus. Ehdotettiin selvitettäväksi, voisiko näissä tilanteissa nykyistä paremmin konkurrenssiperusteisesti jättää uhkasakon muuntamatta vankeudeksi.

Sovittiin, että selvitetään tarkemmin tilastotietoja uhkasakkojen muuntamisesta ja pyritään tarkemmin arvioimaan niiden vaikutusta prosessin tehokkuuteen. Tämän selvityksen pohjalta palataan asiaan myöhemmissä kokouksissa.

Prosessin sähköistäminen

Todettiin, että tietojärjestelmähankkeeseen viedään tiedoksi prosessin automatisointitarpeet.

Muuntorangaistus

Todettiin, ettei työryhmässä selvitetä vaihtoehtoisia muuntoseuraamuksia.

4 Kokouksen päätös

Puheenjohtaja totesi, että seuraavissa kokouksissa jatketaan muuntorangaistusmenettelyn käsittelyä tässä kokouksessa linjatun pohjalta.

Puheenjohtaja päätti kokouksen.

Lainsäädäntöneuvos

Juho Martikainen